

Nicoleta Spiridon
Master CCE, an II, 2023
Curs - Literatura Idiș

Dybbuk sau Între două lumi de S. AnSky

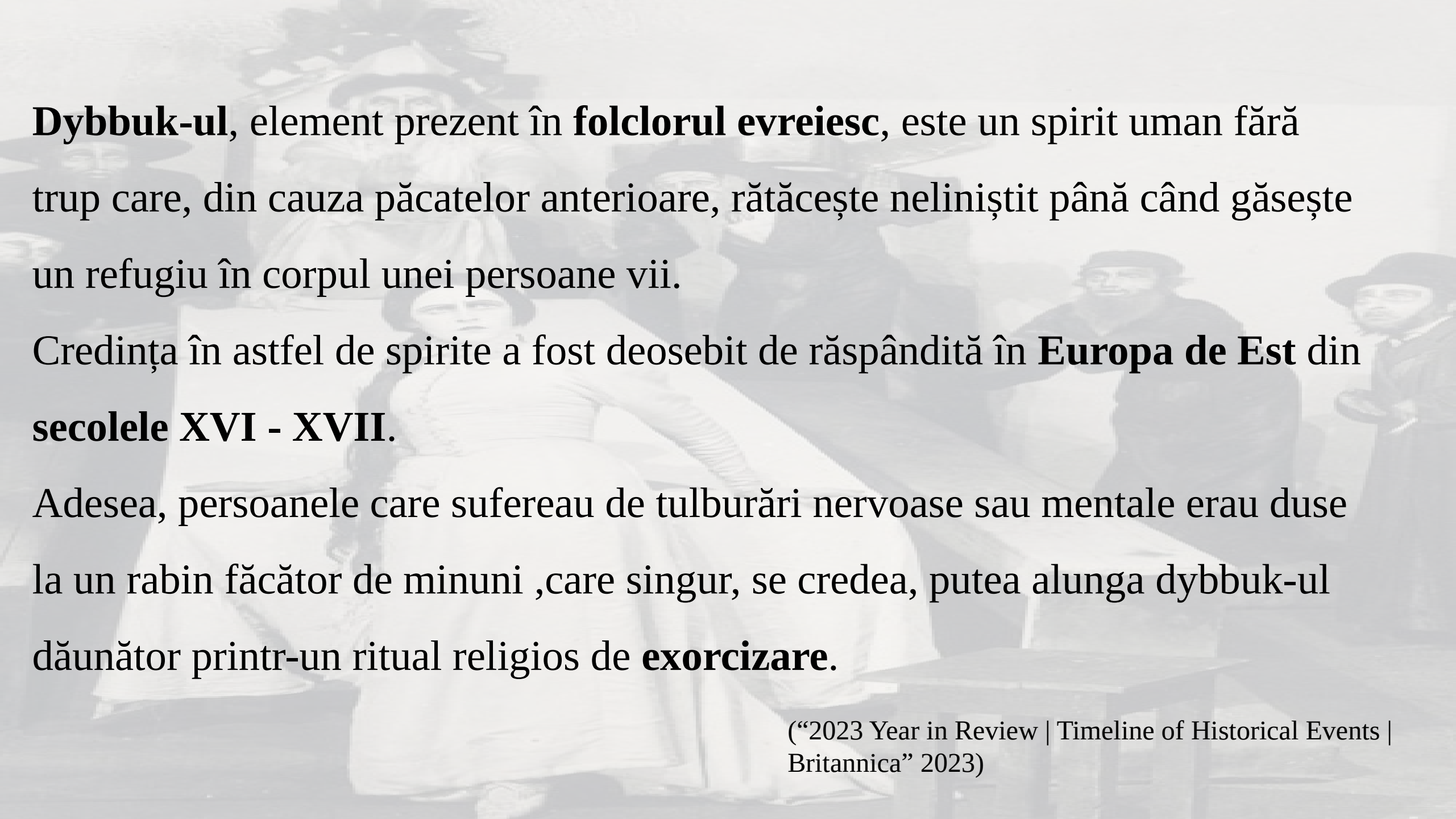
Hanna Rovina ca Leah în premiera în limba ebraică a piesei **The Dybbuk**.
Teatrul Habima, Moscova, 31 ianuarie 1922.

Dibbuk – este un termen idiș, care provine din ebraicul

ד-ב-ק

Această rădăcină semnifică ideea de **aderare**, de
lipire.

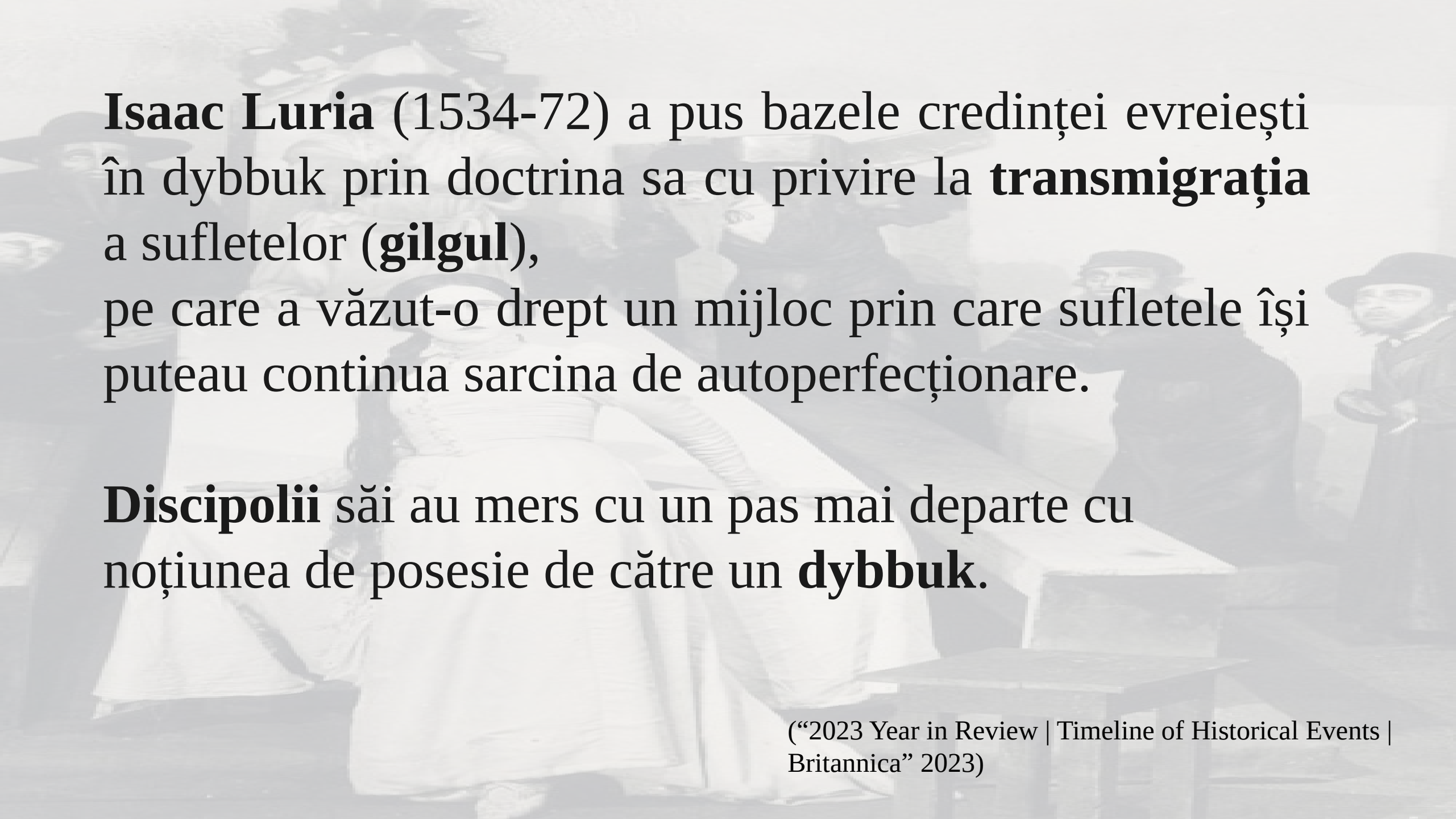

Dybbuk-ul, element prezent în **folclorul evreiesc**, este un spirit uman fără trup care, din cauza păcatelor anterioare, rătăcește neliniștit până când găsește un refugiu în corpul unei persoane vii.

Credința în astfel de spirite a fost deosebit de răspândită în **Europa de Est** din **secolele XVI - XVII**.

Adesea, persoanele care sufereau de tulburări nervoase sau mentale erau duse la un rabin făcător de minuni ,care singur, se credea, putea alunga dybbuk-ul dăunător printr-un ritual religios de **exorcizare**.

(“2023 Year in Review | Timeline of Historical Events | Britannica” 2023)

Isaac Luria (1534-72) a pus bazele credinței evreiești în dybbuk prin doctrina sa cu privire la **transmigrația** a sufletelor (**gilgul**), pe care a văzut-o drept un mijloc prin care sufletele își puteau continua sarcina de autoperfecționare.

Discipolii săi au mers cu un pas mai departe cu noțiunea de posesie de către un **dybbuk**.

Savantul și folcloristul evreu

S. Ansky

a contribuit la interesul mondial pentru dybbuk prin drama
sa idiș

Der Dybbuk (c. 1916)

care a fost **tradusă** în mai multe limbi.

(Wikipedia, 2022)

În 1917, după Revoluția Rusă, a fost ales în Adunarea Constituantă Rusă ca deputat social-revoluționar.

Shloyme Zanvl Rappoport

(n. 1863 - d. 8 noiembrie 1920),

cunoscut sub pseudonimul

S. Ansky (sau **An-sky**),

a fost un scriitor evreu, dramaturg, cercetător al folclorului evreiesc, polemic și activist cultural și politic.

S. Ansky s-a născut în 1863, în **Chahniki**, gubernia Vitebsk, Imperiul Rus (acum Belarus) și a murit în **Otwock, Polonia, la 8 noiembrie 1920.**

Este cunoscut pentru piesa

Dybbuk sau Între două lumi,

scrisă în 1914, și pentru

Di Shvue, imnul Federației Socialiste

Evreiești (Bund – adică, federația, uniunea).

Ansky este renumit și pentru **expedițiile etnografice** de referință, pe care le-a condus în **Volînia și Podolia** între anii **1912-1914**.

Rapoport s-a distins de alți scriitori idiș ai generației sale prin cariera sa de succes ca **jurnalist în limba rusă**, prin implicarea sa intensă, în mișcarea populistă rusă și în Partidul Socialist Revoluționar (RS), și prin interesul său profesional față de științele sociale.

(Shadursky, 2016)

<https://yiddishkayt.org/view/an-sky/>

[https://vilnacollections.yivo.org/?ca=\(\(item.php!id_rg-1.2-s2*col_v](https://vilnacollections.yivo.org/?ca=((item.php!id_rg-1.2-s2*col_v)

Funeral of Sh. Ansky, Noted Jewish Author.

Warsaw (special cable to I. J. P. B.).— Wednesday, November 10, was a day of sorrow for the Jewish population of Warsaw and all of Poland. The body of Sh. Ansky, the famous author, was borne to its grave.

Promptly at 1 o'clock the funeral procession started out of the house of mourning. Some eighty organizations of all types and about 10,000 people of all classes participated. The cortege passed a number of the principal streets of the Jewish quarter. Ansky's burial ground was donated by the Jewish Kehillah in Warsaw and his grave was

of the Jewish quarter. Ansky's burial ground was donated by the Jewish Kehillah in Warsaw and his grave was placed next to those of Perez and Diensohn. In deference to Ansky's will, no funeral orations were held and no flowers were placed upon the coffin. Kattzische read a short biography of the deceased and the artist Moravsky of the Vilna Theatre recited the "Kaddish." Cantor Sirota, with his choir, chanted an "El Mole Rachmim." On the whole, the funeral ceremony was in accordance with the orthodox ritual.

Rubinlicht, the well-known Jewish sculptor, took the author's death mask.

No 19203

THE HEBREW STANDARD

America's Leading Jewish Family Paper

Kislev 8th, 5681

Issued every Friday at No. 87 Nassau street, New York, by WILLIAM J. SHIMMICK. Subscription price, \$4.00 per annum. Entered as second-class matter September 21, 1902, at the post office at New York, N. Y., under the act of March 3, 1879.

VOL. LXXVI. NO. 21. NEW YORK, FRIDAY, NOVEMBER 19TH, 1920. 10 CENTS PER COPY

Scrierile idiș ale lui Ansky, publicate postum de comunitatea intelectuală din Vilna în anii 1920-1925, includ **poezii, piese de teatru, narațiuni, memorii, folclor și trei volume de observații asupra dezastrului provocat de Primul Război Mondial în rândul comunităților evreiești din Galiția, Bucovina și Polonia.**

Mormântul lui Ansky poate fi vizitat în **cimitirul evreiesc din Varșovia**, unde se află alături de cele ale altor doi maestri ai literaturii idiș, I.L. Peretz și Jacob Dinezon.

Mausoleul celor trei scriitori (Peretz, Dinezon și Ansky) din Varșovia

https://en.wikipedia.org/wiki/S._Ansky#/media/File:Mausoleum_Trzech_Pisarzy_4.JPG

Teatrul Idiș - generalități

Teatrul idiș este un **gen distinct** care a fost la fel de **influent** ca dramaturgia greacă, commedia dell'arte și jocul pasiunii medievale în evoluția teatrului occidental.

Scris în limba de zi cu zi a evreilor așkenazi, care considerau că limba ebraică era rezervată, în mod exclusiv, pentru ritualurile religioase, teatrul idiș a apărut pentru prima dată în **comunitățile evreiești din Franța și Germania** și în **shtetlach-ul din Europa de Est** și își trage originile din celebrarea din timpul nunților și din sărbătorile de Purim.

În secolul al XI-lea, **distracțiile evreiești de nuntă** au început să prezinte mascarade, care includeau dansatori și monologuri ale vorbitorilor mascați, cunoscuți sub numele de bufoni.

Dybbuk sau Între două lumi – S. Ansky

În panteonul dramei idiș, **Dybbuk** se remarcă drept una dintre cele mai **originale** și **puternice** piese din gen.

Ansky a început să scrie piesa în **1911**, fapt care a coincis cu interesul său pentru **folclorul hasidic**.

Până în 1914, lucrarea a evoluat într-o **piesă în patru acte**, scrisă inițial în **rusă** și, mai târziu, în **idiș**.

Versiunile ulterioare ale piesei includ subtitlul **Între două lumi**, ceea ce reprezintă o descriere adecvată a unei drame în care lumea spirituală și mistică a hasidimilor coexistă cu – și în cele din urmă transcende – lumea fizică și materială.

(Mambrol, 2020)

Dybbuk a avut premiera mondială în idiș, fiind pusă în scenă de **Trupa Vilna** la **Varșovia**, în **1920**.

<https://culture.pl/en/article/dybbuk-centenary-online>

O versiune în **limba ebraică** a fost pregătită de Hayim Nahman Bialik (poet evreu) și pusă în scenă la **Moscova la Teatrul Habima, în 1922.**

Hanna Rowina ca Leah în
premiera Dybbuk,
Teatrul Habima, 1922

foto: Wikimedia Commons
(Culture.pl, n.d.)

Personajele

CHARACTERS

SENDER

LEAH, his daughter

FRADE, her old nurse

GITTEL, her friend

BASSIA, another friend

MENASHE, Leah's bridegroom

NAHMAN, his father

REB MENDL, Menashe's rabbi/
teacher

THE MESSENGER

REB AZRIELKE from Miropolye, a
zaddik (hasidic sage)

MIKHOEL, his *gabbai* (assistant)

REB SHIMSHON, the rabbi of
Miropolye

FIRST RABBINICAL JUDGE

SECOND RABBINICAL JUDGE

MEYER, *shammes* (caretaker) of
the Brinitz synagogue

KHONON } students in
HENEKH } the Brinitz
OSHER } Yeshiva

FIRST BATLEN } dreamers and

SECOND BATLEN } scholars

THIRD BATLEN } maintained by
the community

FIRST HASID

SECOND HASID

THIRD HASID

FOURTH HASID

AN OLD WOMAN

A WEDDING GUEST

A POOR HUNCHBACK

A POOR MAN ON CRUTCHES

A POOR LAME WOMAN

A POOR WOMAN WITH ONE HAND

A POOR BLIND WOMAN

A POOR TALL, PALE YOUNG
WOMAN

A POOR YOUNG WOMAN WITH A
CHILD IN HER ARMS

HASIDIM, YESHIVA STUDENTS,
MEMBERS OF THE COMMUNITY,
STOREKEEPERS, WEDDING
GUESTS, BEGGARS, CHILDREN

Pe parcursul piesei, care se desfășoară în diferite locuri: în vechea sinagogă de lemn din orașul Brinnits, în piața orașului, și în Miropolye la casa lui Reb Azrielke - un *Tsaddik* (om drept și judecător)-, aflăm că **Khonnon**, un tânăr student rabinic, este îndrăgostit de **Leah**, fiica unui orășean proeminent, **Sender**, dar că nu se poate căsători cu ea pentru că îi lipsește bogăția pe care tatăl fetei o vizează.

<https://archive.org/details/the-dybbuk>

Spre oroarea colegilor săi, el aduce un argument în favoarea ideii că și în păcat există sfințenie, afirmând: "Tot ceea ce a creat Dumnezeu are o scânteie de sfințenie", inclusiv Satana, care este creat tot de Dumnezeu.

El invocă astfel ajutorul lui Satan pentru a-și câștiga iubita. În momentul în care află că Leah a fost logodită cu un tânăr bogat, Khonnon, care atinsese disperarea, are o experiență mistică în timpul căreia vede prin "ce puteri" poate împiedica căsătoria. El strigă "Am câștigat!" și cade mort.

<https://archive.org/details/the-dybbuk>

Leah, îndurerată de moartea lui Khonnon, pe care l-a iubit întotdeauna, merge, încălcându-și propria voință, la nunta cu Menashe cel bogat, dar, în timpul vizitei pe care o face în cimitir, fata este posedată de un dybbuk.

<https://archive.org/details/the-dybbuk>

Dybbuk-ul vorbește cu vocea lui Khonnon și strigă: "M-ați îngropat! Dar m-am întors la mireasa mea destinată și nu o voi părăsi."

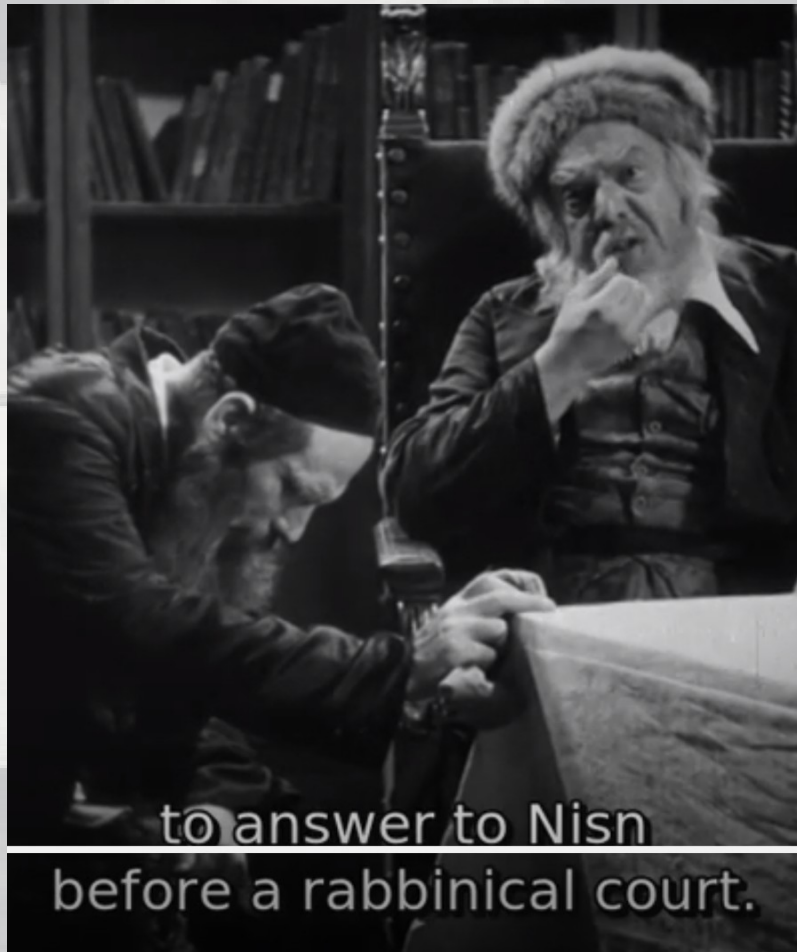

Leah, însoțită de doica ei, Frade, și de tatăl ei, Seder, sunt duși la casa lui Reb Azriekle pentru ca dybbuk-ul să fie expulzat de rabin și de un *minyán*.

<https://archive.org/details/the-dybbuk>

Dybbuk-ul refuză să plece, chiar și atunci când este amenințat cu excomunicarea. Reb Azrielke își mută atenția asupra lui Sender, spunându-i că rabinul orașului, Reb Shimshon, a avut vise în care un prieten mort de mult al lui Sender, Nissen ben Rivke, a apărut de trei ori. Spiritul lui Nissen a cerut ca Sender să fie chemat în fața unui tribunal rabinic pentru a răspunde acuzațiilor pentru o greșeală pe care a făcut-o vechiului său prieten.

to answer to Nissn
before a rabbinical court.

<https://archive.org/details/the-dybbuk>

În timpul procesului, se dezvăluie că Sender și Nissen și-au logodit copiii nenăscuți, pe viitorii Leah și Khonnon. Nissen a murit la scurt timp după nașterea fiului său. Deși Khonnon era un tânăr cu un "suflet înalt", Sender nu se gândește să-l considere un soț demn de Leah. Mai mult, Sender nu îl întreabă pe Khonnon niciodată din ce familie provine și care îi era tatăl.

<https://archive.org/details/the-dybbuk>

Curtea îl pedepsește pe Sender, condamându-l să-și dea jumătate din avere și să spună, cât timp va trăi, kaddish pentru Nissen și Khonnon la aniversarea morții lor. Dybbuk-ul este expulzat și își începe călătoria spre mântuire. Instanța ordonă ca Leah să fie condusă la baldachinul miresei pentru a se căsători cu Menashe, dar, înainte ca mirele să sosească, vocea lui Khonnon este auzită.

But you must leave
the body of this girl,

I command you to leave the body
of Leah bas Khane.

50:59 / 2:03:10

Only in your thoughts
I can remember myself.

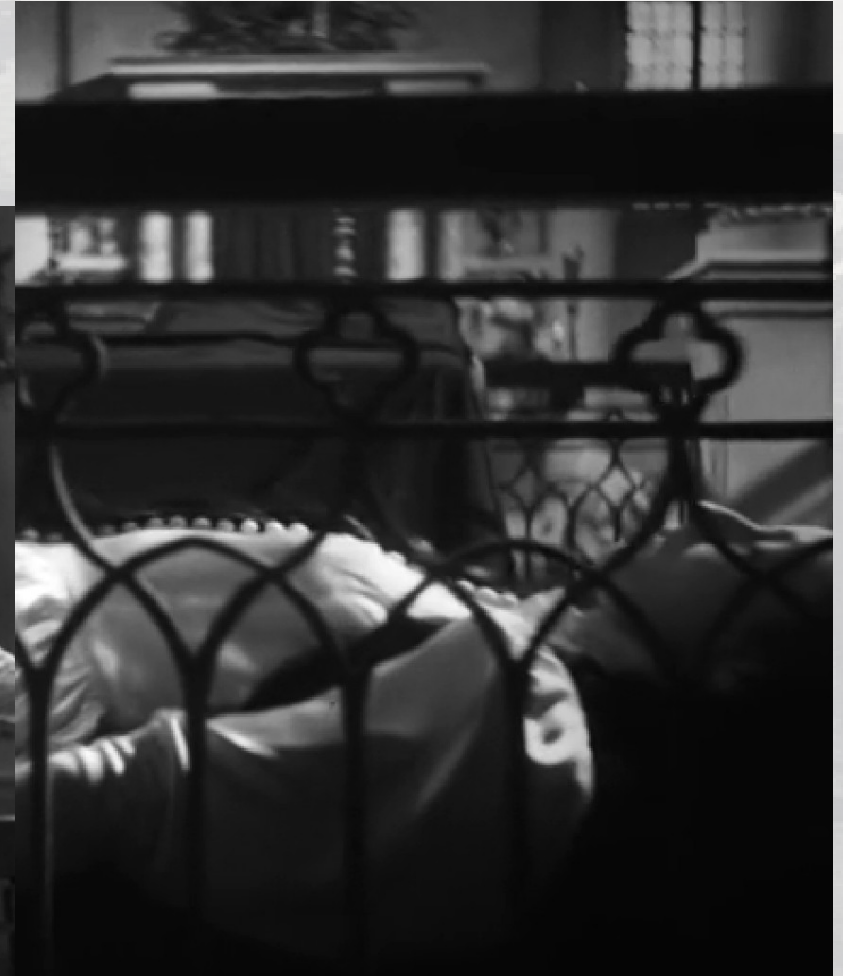
Deși părăsise corpul lui Leah, Khonnon dorește să se întoarcă în sufletul ei. Khonnon și Leah își declară dragostea unul pentru celălalt, iar Leah merge spre mirele ei, unindu-și sufletul cu Khonnon pentru totdeauna.

to return to your soul.

Take my soul

Rezonanțe în cinematografie

The Dybbuk

1937
Avrom Morewski, Ajzyk Samberg

Dybbuk: The Curse Is Real

2021
Emraan Hashmi, Nikita Dutta

Dybbuk Box: The Story of Chris Chambe

2019
Joseph Mazzaferro, Sarah Bently

Dybbuk

2021 · Short
Brianna Cohen, Ron Erel

Dybbuk

2023
Maddie Robert

Dybbuk

2019 · Short
Nathan Bock, Daniel Briones

The Dybbuk

1980 · TV Movie
Jeffrey Chiswick, David Swift

The Dybbuk

1952 · TV Movie
Maurice Bannister, David Kossoff

The Possession: Dybbuk Box documentary

2012 · Video
Jeffrey Dean Morgan, Kyra Sedgwick

Dybbuk

Short
Lenore Hawco, Ambrose Clay

The Dybbuk of the Holy Apple Field

1997
Yehezkel Lazarov, Ayelet Zurer

Dybbuk

2020 · Podcast Episode
Mythical Monsters · Podcast Series

Dybbuk Box

2021 · Podcast Episode
Theories of the Third Kind · Podcast Series

The Possession

2012
Natasha Calis, Jeffrey Dean Morgan

The Dybbuk

2022 · Podcast Episode
Roger Hanson · Podcast Series

The Dybbuk

1960 · S2.E2 · TV Episode
Play of the Week · TV Series

The Dybbuk

1961 · S1.E18 · TV Episode
Festival · TV Series

https://www.imdb.com/find/?q=dybbuk&ref_=nv_sr_sm

Interesul față de această temă pe motoarele de căutare

Google search engine, 19 decembrie 2023

About 1,230,000 results (0.41 seconds)

See results
about

Dybbuk box
The Dybbuk box, or Dibbuk box, is a...

The Dybbuk
Play by S. Ansky

Dybbuk
2021 film

Microsoft Bing, 19 decembrie 2023

Microsoft Bing

dybbuk

SEARCH

CHAT

WORK

MY BING

IMAGES

VID

About 56,800 results

Bibliografie

Culture.pl. (n.d.). *Come Celebrate & Commemorate a Classic Yiddish Play – Online*. [online] Available at: <https://culture.pl/en/article/dybbuk-centenary-online> [Accessed 19 Dec. 2023].

Mambrol, N. (2020). *Analysis of S. Ansky's The Dybbuk*. [online] Literary Theory and Criticism. Available at: <https://literariness.org/2020/09/17/analysis-of-s-anskys-the-dybbuk/> [Accessed 19 Dec. 2023].

Michal Waszynski (1937). *The Dybbuk*. [online] Internet Archive. Available at: <https://archive.org/details/the-dybbuk> [Accessed 19 Dec. 2023].

S. An-Ski (2002). *The Dybbuk and Other Writings*. Yale University Press.

Shadursky, C. (2016). *Jewish Sights: The Ansky Ethnographic Expedition of 1912-1914 in Volhynia (Volyn)*. [online] UJE - Ukrainian Jewish Encounter. Available at: <https://ukrainianjewishencounter.org/en/jewish-sights-sky-ethnographic-expedition-1912-1914-volhynia-volyn/> [Accessed 19 Dec. 2023].

Waszynski, M., Ansky, S., Kacyzna, S.A., Marek, A., Morewski, A., Samberg, A. and Lipman, M. (1938). *Der Dibuk*. [online] IMDb. Available at:

https://www.imdb.com/title/tt0030092/?ref_=nv_sr_srsq_0_tt_8_nm_0_q_the%2520dybbuk%2520 [Accessed 18 Dec. 2023].

Wikipedia. (2022). *S. Ansky*. [online] Available at: https://en.wikipedia.org/wiki/S._Ansky [Accessed 19 Dec. 2023].

www.britannica.com. (2023). *2023 Year in Review | Timeline of Historical Events | Britannica*. [online] Available at: <https://www.britannica.com/topic/2023-The-Year-in-Review>.

YIVO Institute for Jewish Research | The Edward Blank YIVO Vilna Online Collections. (n.d.). *YIVO Institute for Jewish Research | The Edward Blank YIVO Vilna Online Collections*. [online] Available at: [https://vilnacollections.yivo.org/?ca=\(\(item.php](https://vilnacollections.yivo.org/?ca=((item.php) [Accessed 19 Dec. 2023].